

Тема:
141 години от освобождението
на град Плевен

Датата **10-ти декември** е обявена с решение на Общинския съвет за **Ден на признателност на гражданите на Плевен към загиналите за освобождението на града**. По време на Руско-турската освободителна война от 1877-78 година градът става известен в целия свят с петмесечните боеве, останали в историята като Плевенската епопея.

3-ти март нямаше да бъде възможен без великата Плевенска епопея. След обсадата Плевен е освободен с цената на хиляди животи. Историците определят битката за града като най-важната военна операция, която до голяма степен решава хода на Руско-турската освободителна война. "Вече сме свободни" - това можели да си кажат жителите на Плевен на 10 декември 1877 година. Плевенската епопея се свързва от години предимно с името на генерал Скобелев. Историците обаче отдавна са поправили тази грешка, като на преден план излиза истинският спасител не само на града, но и на цялата война. Това е генералът от немски произход Едуард Тотлебен.

Генерал Тотлебен

На 29 септември 1877 г. на руския генерал от инженерните войски Едуард Тотлебен е поверено ръководството по обсадата на Плевен и този избор в значителна степен предопределя благополучния изход за войната, който вече е поставен под съмнение. Обсадата на Плевен задържа основното руско настъпление, като в същото време умелата защита на турците впечатлява не само Европа, но и света. При трите атаки на града в периода юли-септември 1877 г. разпоредени от генерал Скобелев, руснаците и румънците дават близо 30 000 жертви. Това са колосални загуби, които руският император Александър II решително решава да прекрати и да промени изцяло стратегията за превземането на Плевен. Затова заповядва командването да се поеме от 59-годишния генерал Тотлебен. Той е учил години наред във Франция, Белгия, Холандия и Германия. Участвал е в редица сражения – все спечелени от него. Генерал Тотлебен е специално командирован в Дунавската армия от Русия и фактически поема командването на Западния отряд.

Той изработва план, който предвижда пълна блокада на армията на Осман паша в Плевен и противодействие на системата от редуты – непревземаеми до този момент. По това време турската армия разполага със запаси от жито, като смила брашното в малки воденички по околните рекички и потоци. Генерал Тотлебен разпорежда водите им да бъдат преградени чрез поредица от язове, които в определен момент са верижно разрушени и образувалата се вълна помита воденичките. Към началото на ноември Осман паша успява да съсредоточи в Плевен 50 хиляди войници и 72 оръдия. Заема инженерно изградена отбранителна линия от 20-25 км., разделена на пет отбранителни участъка. На 4 (по нов стил 16 ноември) военният съвет на действащата Руска армия започва плътната блокада на Плевен. Западният руски отряд е усилен до 122 хиляди войници и нови 28 обсадни оръдия.

Осман паша изпитва все по-остра нужда от хранителни припаси. На 30 октомври (по нов стил 11 ноември) обаче отказва предложената капитулация. На 22 ноември (нов стил 4 декември) Сюлейман паша оставя под Шипка Вейсел паша и с основните сили на Централната османска армия преминава Стара планина, превзема град Елена, но не успява да отклони руски части от блокадата на Плевен. Понесъл много загуби, той прекратява похода към Плевен. В този критичен момент Осман паша решава да пробие блокадната линия при моста на река Вит и да се изтегли към София. На 28 ноември (10 декември) Осман паша атакува на фронт от 3 км. Руските части обаче отблъскват атаката и контраатакуват и разбиват Западната османска армия. Пленени са 10 паши, 2128 офицери, 37200 войници, 88 оръдия и 7 знамена. Превземането на Плевен е решителния преломен момент във войната. Прави го ген. Тотлебен. След превземането на града той е назначен за главнокомандващ на Действащата руска армия на Балканския полуостров от април 1878 г. до януари 1879 год.

Над 9000 са загиналите и изчезналите бойци по време на щурма, останал в историята като едно от най-драматичните събития по време на Руско-турската освободителна война. По време на Третия щурм за освобождението край Плевен преди 140 години загиват или са изчезнали 6500 бойци от многонационалната руска имперска армия, а на изток при Гривица – още 3000 румънски бойци. Башата на един от загиналите за Плевен, капитан Сергей Матер от Ревелски полк, е подарил през 1889 година евангелие на църквата "Свети Николай" в Плевен. Молбата му била всяка година на 11 септември да се отслужва панихида в памет на сина му и на всички бойци, отдали живота си в битката – традиция, която Община Плевен и Военноисторическият музей спазват и до днес.

През 1977 год. по повод 100-годишнината от освобождението на Плевен, на самото бойно поле, в Скобелев парк е изградена панорама "Плевенска епопея 1877 год." Автори на проекта са архитектите Пламена Цачева и Иво Петров с проектантски колектив. Строителството на паметника започва на 19 януари 1977 год. Тържественото му откриване е на 10 декември 1977 год., в деня на стогодишнината от освобождението на Плевен.

Панорама Плевенска епопея

Николай Василиевич Овечкин от Военно студио “М. Греков” – град Москва, Русия е автор на живописната част, главен изпълнител и ръководител на колектива от 13 руски и български художници. Сградата има форма на пресечен конус, носен от четири стилизирани щика. Три хоризонтални пръстена символизират трите щурма на Плевен, а пръстенът с щиковете е символ на блокадата на града. Височината на корпуса с щиковете е 47 м, общата кубатура е $54\,000\text{ м}^3$.

Уча в град с богата история!